

LITERATURVERZEICHNIS

1. Evans B.G., Iverson P. Vowel Normalization for Accent: A Comparison of Northern and Southern British English Speakers / Bronwen G. Evans, Paul Iverson // Proceedings 15th ICPHS : the Fifteenth International Congress of Phonetic Sciences ; 3-9 August, 2003, Barcelona. (CD-ROM) ; 12 cm. – P. 829 – 832.
 2. Grigor'yev V.I. Differentsial'nyye priznaki russkikh glasnykh /u/, /y/, /i/ // Voprosy yazykoznavaniya. – 1962. – № 1. – S. 10–30.
 3. Grinberg Dzh.KH. Predystoriya indoevropeyskoy sistemy glasnykh v sravnitel'noy i tipologicheskoy perspektive // Voprosy yazykoznavaniya. – 1989. – № 4. – S. 5–32.
 4. Jacobi I. On variation and change in diphthongs and long vowels of spoken Dutch. Dissertation. – Amsterdam, 2009. – 143 p.
 5. Kuz'menko T. M. Reduktsiya naholoshenykh holosnykh u suchasnomu nimets'k omu movlenni (eksperymental'no-fonetychne doslidzhennya) : avto-ref. dys. na zdobuttya nauk. stupenya kand. filol. nauk : spets. 10.02.04 "Hermans'ki movy – nimets'ka" / T. M. Kuz'menko. – Kyiv, KNLU, 2006. – 20 s.
 6. Lagefoged Peter, Disner Sandra Ferrari. Vowels and Consonants. – 3rd edition. — Wiley-Blackwell, 2012. – 231 p.
 7. Morrison G.S., Assmann P.F. (eds.) Vowel Inherent Spectral Change. – Springer, 2013. – 284 pp.
 8. Phonetik international : von Afrikaans bis Zulu ; kontrastive Studien für Deutsch als Fremdsprache / Ursula Hirschfeld (Hrsg.). – Waldsteinberg : Popp, 2003. – 846 S.
 9. Steriopolo E. Untersuchungen zu den Vokalrealisierungen im Deutschen, // FIPK der Universität München, 1994. – S. 263–293.
 10. Steriopolo E. Untersuchungen zu den Vokalrealisierungen im Deutschen, // FIPK der Universität München, 1994. – S. 263–293.
 11. Steriopolo O.I. Fonetychna variatyvnist' nimets'kykh, ukrayins'kykh ta rosiys'kykh holosnykh u spontannomu movlenni (1 ch.) // Germanistik in der Ukraine. – Jh.1. – 2007. – Kiew. – S. 49–63.
 12. Steriopolo O. Phonetische Variabilität der deutschen, ukrainischen und russischen Vokale in der Spontansprache (2. Teil) // Germanistik in der Ukraine. – Jh.2. – 2008. – Kiew. – S.100–115.
 13. Totska N.I. Zvukova kharakterystyka suchasnoyi ukrayins'koyi literaturnoyi movy. Holosni zvuky // Suchasna ukrayins'ka literaturna mova. Vstup. Fonetyka. – K.: Naukova dumka, 1969. – S. 50–130.
 14. Veylert A.A. Izmereniye stepeni sootvetstviya sistem glasnykh nemetskogo literaturnogo standarta i ostrovnogo dialekta // Voprosy yazykoznavaniya. – 1980. – № 1. – S. 102–113.
 15. Voytovich N.T. O pozitsionnoy dolgote glasnykh i razvitii akan'ya // Voprosy yazykoznavaniya. – 1973. – № 6. – S.68–79.
 16. Zadoyenko T.P. Akusticheskaya raznomoshchnost' glasnykh zvukov i problema aktsentnogo sootnosheniya slogov po intensivnosti // Voprosy yazykoznavaniya. – № 2. – 1978. – S.88–98.
- NACHSCHLAGEWERKE**
17. Deutsches Aussprachewörterbuch / Eva-Maria Krech; Eberhard Stock; Ursula Hirschfeld; Lutz Christian Anders. Berlin: de Gruyter, 2009. – 1076 S.
 18. Nederlands Woordenboek. – toegang: <http://www.woorden.org/woord/uitspraak>.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

Олександр Рудківський – кандидат філологічних наук, доцент, докторант кафедри німецької філології та перекладу і прикладної лінгвістики Київського національного лінгвістичного університету.
Наукові інтереси: фонологія і фонетика, порівняльна типологія та зіставне мовознавство.

УДК 811.11'342'167.23

МЕТОДОЛОГІЯ ТА МЕТОДИКА ДОСЛІДЖЕННЯ ЕНЕРГЕТИЧНИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ ПРОСОДИЧНОГО ОФОРМЛЕННЯ АНГЛІЙСЬКИХ ФОЛЬКЛОРНИХ ТЕКСТІВ

Лариса ТРАНЕНКО (Київ, Україна)

У статті обґрунтовано методологічні передумови та авторську методику експериментально-фонетичного дослідження енергетичних особливостей просодичного оформлення англійських прозових фольклорних текстів малої форми. Наведено оригінальний графічний образ енергограми озвученого тексту та приклад її заповнення аудиторіями-фонетистами.

Ключові слова: англійські фольклорні тексти малої форми, методологія, методика, експериментально-фонетичне дослідження, енергетичний аспект, просодичне оформлення.

The article substantiates the methodological grounds and the author's technique of experimental phonetic study of energetic characteristics, influencing the prosodic organization of English small form folklore texts. The author offers an original graphical image of the spoken text's energygram as well as presents the example of its completion by informants in the course of auditory analysis.

Keywords: English small form folklore texts, methodology, methods, experimental phonetic research, energetic aspect, prosodic organization.

Обґрунтована теоретичним шляхом [13: 7-11; 32] та експериментально апробована [14: 359-365; 15: 125-127; 16: 186-191] раціональність наукового опису якісної картини руху емоційно-прагматичного потенціалу у межах алгоритмічно-фабульних елементів тексту взагалі, специфіки інтонаційного оформлення стиків його суміжних фрагментів та кульмінаційних елементів, що за

прогнозуванням А.А. Калити мають набувати природи просодичних універсалій [12: 191-193], свідчить про доцільність експериментального вивчення енергетичного боку просодичного оформлення англійських фольклорних текстів малої форми зокрема. Проте зрозуміло, що реалізації зазначеного експериментального пошуку мають передувати попередня методологічна проробка логіки та послідовності наукових дій і процедур, а також обґрунтування відповідної методики.

Тому метою цієї праці є розробка методологічного підґрунтя та методики експериментально-фонетичного дослідження з урахуванням енергетичного аспекту специфіки просодичного оформлення англійських прозових фольклорних текстів малої форми.

За класичною логікою найбільш ефективним методологічним інструментарієм адекватного формування методики експериментально-фонетичного дослідження [12: 225-227] слугує робоча класифікація лінгвістичних ознак досліджуваного явища.

У якості першого кроку побудови такої класифікації нами було здійснено процедуру систематизації масиву експериментальних фольклорних текстів малої форми за прагматичною спрямованістю та функціональним призначенням.

Зазначимо, що під час систематизації ми не розглядали такі жанри фольклорних текстів, як балада, приказка, повір'я і байка. Зокрема, причиною неуведення балади слугувало те, що вона за своєю суттю є поетично-музичним твором, який виходить за межі об'єкта виконаного нами дослідження. Приказку та повір'я також вилучено з експериментального розгляду, оскільки вони не існують самостійно, а виконують лише контекстно-зумовлені функції. На відміну від них, байку виключено з огляду на те, що результати її системного вивчення повністю опубліковано в наших попередніх працях [23; 24]. Таким чином, до номенклатури досліджуваних текстів увійшли легенди, міфи, прислів'я, казки, загадки, анекдоти.

Далі на першому ієрархічному рівні шуканої класифікації (див. рис. 1) усю альтернативну множину розглядуваних у її обсязі текстів було поділено за критерієм прагматичної спрямованості на три класи: духовно-ідеологічні, культурно-побутові і креативно-повчальні тексти. У межах цих класів (див. другий рівень класифікації) тексти були безпосередньо згруповані за жанрами. Така їхня структуризація була започаткована для проведення експериментального дослідження особливостей просодичного оформлення англійських легенд та міфів у межах класу фольклорних текстів духовно-ідеологічної спрямованості, прислів'їв і казок – у класі культурно-побутових творів, а загадок, анекдотів і притч – у класі текстів креативно-повчальної спрямованості.

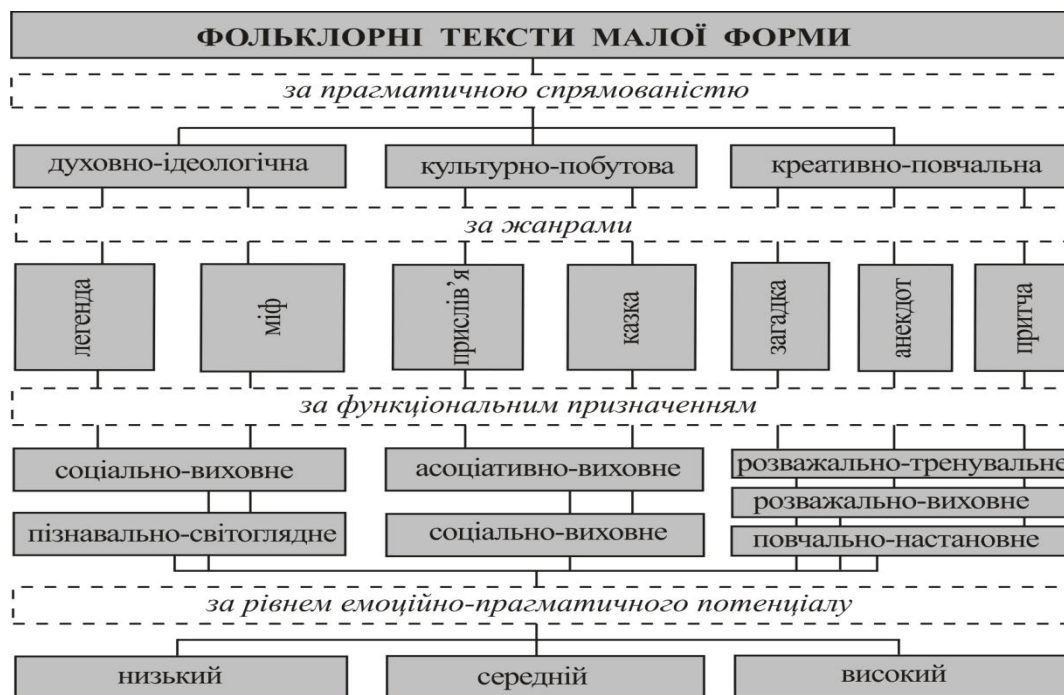

Рис. 1. Робоча класифікація лінгвістичних ознак фольклорних текстів малої форми

На третьому ієрархічному рівні класифікації досліджуваних фольклорних творів за функціональним призначенням уведено розподіл їх текстів на соціально-виховні, пізнавально-

світоглядні, асоціативно-виховні, розважально-тренувальні, розважально-виховні та повчально-настановні. Зазначимо тут, що ознаки текстів, наведені на цьому ієрархічному рівні, передбачається використовувати виключно для опису диференційних особливостей просодичного оформлення фольклорних творів різних жанрів.

Подібно до цього для забезпечення можливості адекватного енергетичного опису результатів експериментального дослідження просодії фольклорних текстів з погляду динаміки змін актуалізованого в них емоційно-прагматичного потенціалу, на четвертому ієрархічному рівні класифікації зазначено три його можливих рівні: низький, середній і високий.

Розроблювану на підставі сформованої робочої класифікації лінгвістичних ознак методика експериментально-фонетичного дослідження фольклорних текстів малої форми було зорієнтовано, згідно з прогнозуванням А.А. Калити, на покрокове емпіричне виявлення типових, інваріантних та архетипових інтонаційно-енергетичних моделей структурно-фабульних блоків та фабульних елементів у жанрах досліджуваних текстів.

У межах першого кроку було здійснено аудитивний аналіз озвучених англійських фольклорних текстів малої форми з метою визначення найтиповіших просодичних засобів їхньої організації та відбору експериментального матеріалу для подальшого інструментального аналізу.

При цьому розумілось, що аналіз виконується двома групами аудиторів. До першої групи входять дев'ять носіїв мови, що мають філологічну підготовку й практику аудіювання мовленнєвих текстів. Друга група складається з п'яти аудиторів-професіоналів, які мають досвід експериментально-фонетичного аудіювання.

Під час проведення аудитивного аналізу інформанти – носії літературної англійської мови – прослуховують весь мовний матеріал для визначення: 1) природності звучання експериментального матеріалу; 2) комунікативно-прагматичної спрямованості тексту; 3) адекватності членування фольклорного тексту на його структурно-фабульні блоки; 4) маркування меж алгоритмічно-фабульних елементів, що складають структурно-фабульні блоки досліджуваних текстів. Хід аудитивного аналізу фіксується у спеціальному протоколі.

Після цього аудитори – професійні фонетисти – мають установити в межах та на стиках фабульних елементів структурно-фабульних блоків тексту особливості змін таких інтонаційних параметрів: 1) тип шкали; 2) тип термінального тону; 3) тональний діапазон фабульного елемента; 4) висотнотональний рівень його початку; 5) висотнотональний рівень завершення фабульного елемента; 6) інтервал тональних рівнів суміжних фабульних елементів; 7) ритмічну структуру; 8) темп; 9) тривалість паузи на стиках елементів структурно-фабульних блоків; 10) гучність у межах фабульного елемента; 11) рівень гучності його початку; 12) рівень гучності завершення фабульного елемента; 13) наявність перепаду гучності між суміжними фабульними елементами; 14) дистрибуцію фразового наголосу, а також графічно зображали напрям руху основного тону на всіх ділянках ритмомелодійної структури фабульних елементів на першому рівні (ІГ) бланку енергограми досліджуваного тексту.

Зразок документування аудиторомі-фонетистами енергограми вступного структурно-фабульного блоку тексту байки, що складається з трьох відповідних фабульних елементів [31: 136], наведено нами на рис. 2.

-A ci¹ cada² sat \chirping in a ↑tall \tree, |▼-and a \fox which \wanted to de\avour it | \thought out a \plan. || ▼He \stood facing it | and \spoke with ↑admi\ration | of its \beautiful \voice. ||

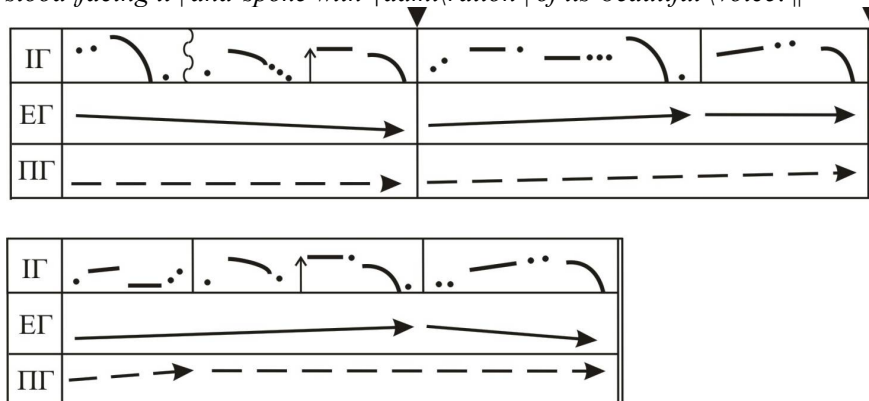

Рис. 2. Приклад заповнення аудиторомі-фонетистами енергограми вступного фрагмента тексту байки

Для виконання розгорнутого опису комплексів інтонаційних параметрів, взаємодія яких визначає особливості просодичного оформлення досліджуваних текстів, використовуються шкали перцептивних градацій [12: 97-98], що найповніше відповідають завданням нашого

дослідження, а саме: *мелодика мовлення: висотно-тональний рівень* (екстрависокий; високий; середньопідвищений; середньопонижений; низький; екстранизський); *діапазон* (широкий; розширений; середній; звужений; вузький); *інтервал* (*позитивний*: широкий; розширений; середній; звужений; вузький; *негативний*: широкий; розширений; середній; звужений; вузький; *нульовий*); *швидкість* (максимальна; велика; помірна; мала; мінімальна); *фразовий наголос: ядерний*, на якому реалізується зміна напрямку руху тону (спадний, висхідний, спадно-висхідний, висхідно-спадний, висхідно-спадно-висхідний; рівний); *неядерний повний; частковий; слабкий* (ненаголошений склад); *ритм: простий; складний; змішаний; гучність: висока; підвищена; помірна; знижена; низька; темп і паузація: темп* (швидкий; прискорений; помірний; сповільнений; повільний); *паузи* (з перервою звучання (незаповнені): короткі; довгі; дуже довгі; без перерви звучання (сприймані); заповнені: усередині синтагми (внутрішньосинтагменні); на стику синтагм та ін.).

У межах зазначеного опису особлива увага має звертатися на варіювання та взаємодію інтонаційних параметрів та рівнів актуалізації емоційного й прагматичного потенціалів висловлення, зафіксованих на стиках структурно-фабульних блоків та їхніх фабульних елементів. Стихи згаданих блоків і фабульних елементів визначаються аудитором-інформантом у співвіднесенні з теоретично обґрунтованими структурами досліджуваних фольклорних текстів.

Виконання процедур реалізації викладеної методики має передувати тренінг аудиторів-фонетистів, спрямований на з'ясування та засвоєння ними специфіки завдань виконаного експериментально-фонетичного дослідження. При цьому для оптимізації роботи аудиторів-фонетистів їм пропонується триразове прослуховування фрагментів текстів, під час якого на бланку енергограми проводилось послідовне заповнення інтонограми (ІГ), емоціограми (ЕГ) та прагмаграми (ПГ).

Другим кроком методики передбачається проведення акустичного аналізу. Матеріал для акустичного аналізу відбирається у ході аудитивного аналізу реалізацій англословних фольклорних творів малої форми. Сформована таким чином вибірка мовного матеріалу підлягає акустичній обробці на персональному комп'ютері з використанням програм *WaveLab* [40], *SpectraLAB* [39], *Cool Edit Pro* [29], *Praat* [35] та *SFS/WASP* [38].

Під час акустичного аналізу озвучені тексти поділяються на сегменти, що здебільшого мають співпадати з алгоритмічно-фабульними елементами фольклорних текстів, у межах яких вимірюються й реєструються за допомогою наведених вище комп'ютерних програм такі акустичні параметри: частота основного тону (далі ч.о.т.), інтенсивність, тривалість.

Вимірювання, реєстрація та обробка даних спектрограм, а також їхня вербальна інтерпретація виконуються згідно з методиками й рекомендаціями [1; 11: 32-34, 120-122; 26: 331-345; 27; 28; 30: 162-174; 33; 34; 36] щодо користування вказаними вище програмами автоматизованої обробки звуку та відомими в експериментальній фонетиці [2; 3; 5: 7-12; 4; 6: 69-91; 7; 8; 9; 19: 143-155; 20: 60-65; 21; 25; 37] традиційними методиками.

Методика дослідження спектральних характеристик озвучених фольклорних текстів має охоплювати такі процедури: 1) підготовка озвученого тексту для обробки на аналізаторі спектра (1.1 вибір на звуковому файлі досліджуваного фрагмента із записом фольклорного тексту згідно з логікою послідовності експериментального дослідження, 1.2 установа звукового файлу на початок аналізованого фабульного елемента); 2) запис досліджуваного звукового сегмента в комп'ютерну пам'ять (2.1 контрольне прослуховування та ідентифікація початку й кінця звукового сегмента, 2.2 запис і перегляд на моніторі аудіограми в режимі реального часу її звучання, 2.3 уведення отриманої інформації у файл даних комп'ютера); 3) вибір спектрограм для аналізу (3.1 підбір варіантів графічної інтерпретації залежностей амплітуди від часу звучання, амплітуди від частоти, фази від частоти, спектра з виділеною амплітудою від часу тощо в площинних координатах, 3.2 визначення найбільш репрезентативного об'ємного зображення розподілу спектра частоти за часом); 4) формування координат графічних залежностей та масштабування їхніх осей (4.1 вибір варіанта представлення графіків амплітуди в логарифмічних чи лінійних шкалах, 4.2 визначення доцільних масштабів і положень осей графіків, 4.3 вибір оптимального кута зору для об'ємного зображення розподілу спектрів частот); 5) аналіз і реєстрація результатів комп'ютерної обробки показників інтонаційних характеристик (5.1. аналіз показників інтонаційних характеристик досліджуваних звукових сегментів, 5.2. уточнення й перевірка значень показників в екстремальних точках графічних залежностей); 6) друк результатів акустичного аналізу.

Отримані за результатами дослідження кількісні показники змін просодичних параметрів озвучених фольклорних текстів підлягають нормуванню, завдяки якому їхні абсолютні значення набувають форми відносних, що мають малий ступінь варіативності й усувають індивідуальні відмінності дикторів у ч.о.т., темпі вимовлення, а також у рівні звукового тиску (інтенсивності). На підставі цих показників проводиться аналіз змін акустичних параметрів тональних, темпоральних і динамічних характеристик досліджуваних актуалізацій текстів та індивідуально

для кожного диктора визначається усереднений максимальний діапазон флуктуацій цифрових значень досліджуваних параметрів.

Визначення усередненого максимального діапазону здійснюється шляхом віднесення усередненого максимального значення кожного параметра до його усередненого мінімального значення. При цьому усереднений максимальний діапазон, що відображає максимальне значення аналізованого параметра, приймається за 100% і умовно сегментується на ряд зон акустичної реалізації, які при необхідності співвідносяться з відповідними зонами, що використовуються під час аудитивного аналізу. На підставі проведеного таким чином поділу усередненого діапазону формуються шкали тональних, темпоральних і динамічних показників.

Під час вивчення тональних характеристик озвучених фольклорних текстів малої форми на акустичному рівні визначаються такі їхні просодичні ознаки.

1. *Частотний діапазон*, який вимірюється відношенням акустичних показників максимального й мінімального рівнів ч.о.т. з корелюючим переведенням одержаних даних у півтони [2: 108-110]. Подальше переведення цифрового показника діапазону в півтонах у відсотково виражену величину здійснюється відповідно до процентної ціни одного півтону, за даними усередненого максимального діапазону диктора. При цьому усереднений максимальний діапазон частотних флуктуацій у дикторській реалізації умовно поділяється на п'ять зон: вузьку (0 – 20%), звужену (21 – 40%), середню (41 – 60%), розширену (61 – 80%) і широку (81 – 100%).

2. *Величина висотнонального максимуму*, яка визначається співвіднесенням максимального значення ч.о.т. фрагмента структурно-фабульного блоку або синтагми до усередненого мінімального рівня ч.о.т. диктора.

3. *Локалізація висотнонального максимуму*, що реєструється в межах кожного досліджуваного фабульного елемента тексту або інтоногрупи;

4. *Величина висотнонального рівня початку й завершення фабульних елементів*, яка вимірюється відношенням конкретного значення ч.о.т. до усередненого мінімального рівня ч.о.т. диктора.

5. *Частотний інтервал між суміжними фабульними елементами й структурно-фабульними блоками фольклорного тексту*, що визначається різницею акустичних показників рівня ч.о.т. завершення попереднього й початку наступного фабульного елемента з подальшим переведенням одержаних даних у півтони [2: 108-110] та їхню відсотково виражену величину відповідно до процентної ціни одного півтону за даними усередненого максимального діапазону диктора. Інтервал частотних флуктуацій у дикторській реалізації умовно поділяється на шість зон [10: 62]: нульову (0), вузьку (0–20%), звужену (21–40%), середню (41–60%), розширену (61–80%) і широку (81–100%).

Динамічні характеристики інтонаційної моделі досліджуваних актуалізацій англійських фольклорних текстів малої форми оцінюються за такими ознаками.

1. *Максимум інтенсивності та його локалізація* в структурі фабульних елементів з диференціюванням визначених контрастів на: мінімальний (0–20%), малий (21–40%), середній (41–60%), великий (61–80%), максимальний (81–100%).

2. *Середня складова інтенсивності* фабульного елемента визначається відношенням суми максимальних значень даної ознаки в кожному складі інтоногруп до кількості замірів.

3. *Діапазон інтенсивності* фабульного елемента розраховується як різниця її максимального й мінімального рівнів. Диференціація діапазону інтенсивності здійснюється відповідно до таких шкал: вузький (0–20%), звужений (21–40%), середній (41–60%), розширений (61–80%), широкий (81–100%).

Темпоральні характеристики фабульних елементів структурно-фабульних блоків та окремих інтоногруп фольклорних текстів маркуються: *середньозвуковою тривалістю*, яка обчислюється як відношення загальної тривалості фабульного елемента (інтоногрупи) до суми звуків, що його складають; *тривалістю пауз на стиках фабульних елементів*: мінімальна (0-20%), коротка (21-40%), середня (41-60%), збільшена (61-80%), максимальна (81-100%).

Результати аудитивного й акустичного аналізів реєструються в пам'яті комп'ютера у формі робочих таблиць кількісних значень одержаних параметрів.

Третій крок виконання методики передбачає встановлення особливостей типових інтонаційно-енергетичних моделей актуалізації структурно-фабульних блоків та їх фабульних елементів у кожному із досліджуваних жанрів фольклорних текстів малої форми. Він здійснюється шляхом зіставного аналізу отриманих під час аудитивного та акустичного аналізу експериментальних даних. Для цього під час оцінки результатів експериментально-фонетичного дослідження відповідно до відомого тлумачення [18, с. 167] під *типовими ознаками* необхідно розуміти форму, вигляд, структуру, алгоритм функціонування, інтонаційно-енергетичні моделі та інші суттєві загальні ознаки структурно-фабульних блоків та фабульних елементів текстів малої форми, спільність яких і надавала підстав для їхнього віднесення до певного класу, типової групи або іншої множини.

Під час виконання цього кроку методики дослідження документується прояв типових ознак інтонаційно-енергетичних моделей, зафіксованих у межах структурно-фабульних блоків та окремих фабульних елементів кожного жанру фольклорних текстів малої форми, який аналізується з погляду наявності в них загальних закономірностей зміни або взаємодії інтонаційних параметрів і емоційно-прагматичного потенціалу. Показники кількісних характеристик змін та руху емоційно-прагматичного потенціалу висловлень у межах структурно-фабульних блоків та фабульних елементів текстів обраховуються за формулою критерію К емоційно-прагматичного потенціалу, яка, відповідно до джерела [17: 476-484], має такий вигляд:

$$K = \frac{F_0 \times t \times I_0}{1000 \times I_3},$$

де: К – критерій рівня актуалізації емоційно-прагматичного потенціалу висловлення; F_0 – частота основного тону ($\Gamma\text{ц} = 1/\text{с.}$); t – тривалість звучання складу (мс.); I_0 – інтенсивність F_0 ($\text{дВ} = \text{ерг}/\text{м}^2\text{Чс}$); I_3 – інтенсивність F_3 ($\text{дВ} = \text{ерг}/\text{м}^2\text{Чс}$); 1000 – коефіцієнт переведення мілісекунд у секунди.

На підставі зіставного аналізу результатів аудитивного й акустичного вивчення змін емоційно-прагматичного потенціалу висловлень у межах структурно-фабульних блоків та фабульних елементів фольклорних текстів встановлюються шукані типові моделі, які й репрезентуються в роботі у вигляді енергограм. Після цього диференційні ознаки енергетичних моделей, що відрізняються від типового варіанту текстів дослідженого жанру, підлягають процедурі додаткової лінгвістичної інтерпретації для з'ясування причин їхнього породження.

Четвертий крок реалізації методики спрямовано на виявлення інваріантних інтонаційно-енергетичних моделей актуалізації структурно-фабульних блоків творів кожного досліджуваного жанру. Під *інваріантними інтонаційно-енергетичними моделями* актуалізації структурно-фабульних блоків, притаманних кожному досліджуваному жанру текстів малої форми, на цьому кроці виконання методики, відповідно до визначення [18: 158], розуміється незмінність будь-якої величини, характеристики чи показника під час тих чи інших перетворювань. До таких перетворювань відносять, насамперед, змістові та алгоритмічні зміни, зафіксовані у межах однакових за функціональним призначенням фабульних елементів найтиповіших структурно-фабульних блоків. Окрему увагу за цих умов слід звертати на пошук адекватності та збігу в динаміці руху параметрів інтонації та змінах емоційно-прагматичного потенціалу висловлень у межах фабульних елементів тексту.

Експериментальним матеріалом для виконання завдань цього кроку методики слугують інтонаційно-енергетичні моделі, сформовані під час виконання попередніх кроків методики експериментально-фонетичного дослідження.

На останньому кроці методики визначаються архетипові інтонаційно-енергетичні моделі структурно-фабульних блоків, що входять до фольклорних текстів духовно-ідеологічної, культурно-побутової та креативно-повчальної прагматичної спрямованості.

Зауважимо тут, що, оскільки під час опису результатів експериментального дослідження, яке проводилося на цьому кроці методики, ми виходимо з розуміння *архетипу* [22: 52] як проформи або прототипу будь-якого елемента чи засобу мовлення, що генетично закріплюється у позасвідомому психіці людини та виконує роль вихідного конструкту у подальших актах комунікації, то в якості матеріалу слід використовувати інтонаційно-енергетичні моделі, сформовані під час виконання попередніх кроків дослідження. За цих умов головною ознакою архетипу необхідно вважати відтворюваність на тлі історичного часу інтонаційно-енергетичних моделей структурно-фабульних блоків фольклорних текстів духовно-ідеологічної, культурно-побутової і креативно-повчальної прагматичної спрямованості та їх наявність у творах сучасної художньої літератури.

Уважаємо, що запропонована методологія й методика дослідження енергетичних особливостей просодичного оформлення англійських фольклорних текстів малої форми може слугувати перспективним методологічним орієнтиром для проведення подібних досліджень озвучених текстів інших жанрів.

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Англо-російсько-український тлумачний словник з комп'ютерної графіки та аналізу зображень / Під ред. П. Цінтергофа, уклад. Р.М. Паленичка. – Львів: Червона калина, 1998. – 551 с.
2. Артемов В.А. Метод структурно-функціонального изучения речевой интонации / В.А. Артемов. – М.: Наука, 1974. – 160 с.
3. Башкина Б.М. Физические параметры просодии речи и их измерение / Б.М. Башкина, Л.Д. Бухтилов. – Минск: Минский гос. пед. ин-т иностр. языков, 1977. – 62 с.
4. Блохина Л.П. Методика анализа просодических характеристик речи / Л.П. Блохина, Р.К. Потапова. – М.: Наука, 1977. – 84 с.

5. Блохина Л.П. Просодические характеристики речи и методы их анализа / Людмила Петровна Блохина. – М.: МГПИИЯ им. М. Тореза, 1980. – 75 с.
6. Бондарко Л.В. Основы общей фонетики / Л.В. Бондарко, Л.А. Вербицкая, М.В. Гордина. – 4-е изд. испр. – СПб.: Филологический факультет С.-ПбГУ; М.: Издательский центр «Академия», 2004. – 160 с.
7. Бровченко Т.А. Метод статистического анализа в фонетических исследованиях / Т.А. Бровченко, П.Д. Варбанец, В.Г. Таранец. – Одесса: Одесский гос. ун-т им. И.И. Мечникова, 1976. – 100 с.
8. Вакуленко М.О. Аналіз та синтез звукових спектрів людського мовлення // Пульсар. – К.: Четверта хвиля. – 1999. – №6-7. – С. 20-23.
9. Динамические спектры речевых сигналов / Деркач М.Ф., Гумецкий Р.Я., Гура Б.М., Чабан М.Е. – Львов: Вища школа: Изд-во при Львов. ун-те, 1983. – 168 с.
10. Дубовский Ю.А. Анализ интонации устного текста и его составляющих / Юрий Дубовский. – Минск: «Вышэйшая школа», 1978. – 140 с.
11. Іщенко О.С. Голосні звуки української мови залежно від темпу мовлення: Монографія / Олександр Сергійович Іщенко. – К.: Інститут української мови НАН України, 2012. – 220 с.
12. Калита А. А. Фонетичні засоби актуалізації смислу англійського емоційного висловлення: Монографія / Алла Андріївна Калита. – К.: Вид. центр КДЛУ, 2001. – 351 с.
13. Калита А. А. Актуалізація емоційно-прагматичного потенціалу висловлення: Монографія / Алла Андріївна Калита. – Тернопіль: Підручники і посібники, 2007. – 320 с.
14. Калита А. А. Метод комплексної енергетичної оцінки процесу просодичного оформлення мовлення / А.А. Калита, Л.І. Тараненко // Наукові записки. Серія: Філологічні науки (мовознавство): У 4-х ч. – Кіровоград: РВВ КДПУ ім. В. Винниченка. – 2009. – Вип. 81 (1). – С. 359-365.
15. Калита А. А. Модель енергетичного аналізу мовлення / А.А. Калита, Л.І. Тараненко // Каразінські читання: Людина. Мова. Комунікація: матеріали VIII Всеукраїнської наукової конференції. – Харків: ХНУ ім. В.Н. Каразіна, 2009. – С. 125-127.
16. Калита А. А. Перцептивна й інструментальна оцінки емоційно-прагматичного потенціалу висловлень / А.А. Калита, Л.І. Тараненко // Науковий вісник Волинського національного університету імені Лесі Українки. Серія: Філологічні науки: Мовознавство. – №24 (249). – 2012. – С. 186-191.
17. Калита А. А. Критерий уровня актуализации эмоционально-прагматического потенциала высказывания / А. А. Калита, Л. І. Тараненко // Наукові записки. – Вип. 105 (1). – Серія: Філологічні науки (мовознавство): У 2 ч. – Кіровоград: РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2012. – С. 476-484.
18. Клименюк О. В. Виклад та оформлення результатів наукового дослідження: Авторський підручник / Олександр Валеріанович Клименюк. – Ніжин: ТОВ «Видавництво «Аспект-Поліграф», 2007. – 398 с.
19. Кодзасов С.В. Общая фонетика / С.В. Кодзасов, О.Ф. Кривнова. – М.: Российский гос. гуманитар. ун-т, 2001. – 592 с.
20. Методы экспериментально-фонетического исследования звучащей речи / М.П. Дворжецкая, Е.И. Стериополо, О.Р. Валигура, А.И. Скробот, А.Д. Петренко. – К.: КПИИИЯ, 1991. – 76 с.
21. Михайлов В.Г. Информационные и статистические характеристики параметров устной речи / В.Г. Михайлов. – М.: Изд-во Московского ун-та, 1992. – 157 с.
22. Новый иллюстрированный энциклопедический словарь / Ред. кол. В.И. Бородулин и др. – М.: Большая Российская энциклопедия, 1998. – 912 с.
23. Тараненко Л.І. Просодичні засоби реалізації зв'язності тексту англійської прозової байки (експериментально-фонетичне дослідження): Автореф. дис. канд. філол. наук: 10.02.04 / Л.І. Тараненко; Київ. нац. лінгв. ун-т. – К., 2003. – 18 с.
24. Тараненко Л.І. Просодична зв'язність англійської прозової байки: Монографія / Л.І.Тараненко. – К.: ТОВ «Агентство «Україна», 2008. – 204 с.
25. Atlas L. Modulation Frequency Filtering of Speech / Les Atlas // Dynamics of Speech Production and Perception / P.L. Divenyi, S. Greenberg, G. Meyer (Eds.). – Vol. 374 NATO Science Series: Life and Behavioural Sciences. – IOS Press, 2006. – P. 195-206.
26. Bot K.D. Visual Feedback of Intonation: Effectiveness and Induced Practice Behaviour // Language and Speech. – 1983. – No 26 (4). – P. 331-350.
27. Briscoe E.J. Modelling Human Speech Comprehension: A Computational Approach. – Chichester: Ellis Horwood, 1987. – 272 p.
28. Computer Graphics in the Language Lab. Technological Horizons / Molholt G., Lane L., Tanner J., Fischer L. // Education Journal. – 1988. – No 15.6. – P. 74-78.
29. Cool Edit Pro: Program by D. Johnston. Version 2.00 (2095.0). – Syntrium Software Corporation, P.O. Box 62255, Phoenix, AZ 85082-2255, USA.
30. Fant G. Speech Acoustics and Phonetics: Selected Writings / Gunnar Fant. – Dordrecht, Boston, L.: Kluwer Academic Publishers, 2004. – 320 p.
31. Handford S.A. Fables of Aesop / S.A. Handford. – L.: Penguin Books, 1964. – 229 p.
32. Kalyta A. Energetic approach to phonetic studies // Linguistics Beyond And Within: Proceedings of the International Linguistics Conference in Lublin (14-15.11.2013; John Paul II Catholic University of Lublin, Poland). – 2013. – P. 54-56.
33. Ladefoged P. Phonetic Data Analysis: An Introduction to Fieldwork and Instrumental Techniques / Peter Ladefoged. – Oxford: Blackwell, 2003. – 208 p.
34. Pompino-Marschall B. Einführung in die Phonetik / Bernd Pompino-Marschall. – Berlin: de Gruyter. – 2. Aufl., 2003. – 339 S.
35. Praat: Program by Paul Boersma and David Weenink. Version 5.4.04. – University of Amsterdam, Spuistraat 210, 1012VT, Amsterdam, The Netherlands [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.fon.hum.uva.nl/praat/>.
36. Prosody and Discourse Structure: Issues and Experiments / G. Dogil, J. Kuhn, J. Mayer, G. Möhler, S. Rapp // Proceedings of the ESCA Workshop on Intonation: Theory, Models and Applications. – Stuttgart: Universität Stuttgart, Fakultät Philosophie. – 1997. – S. 99-102. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://elib.uni-stuttgart.de/opus/volltexte/1999/387>.

37. Schuetze-Coburn S, Shapley M, Weber E.G. Units of intonation in discourse: a comparison of acoustic and auditory analyses // *Language and Speech*. – 1991. – Vol. 34. – P. 207-234.
38. SFS/WASP: Program by Mark Huckvale. Version 1.2. Copyright © 2003 University College London, Department of Phonetics and Linguistics.
39. SpectraLAB: FFT Spectral Analysis System. Version 4.3213. Copyright © 1997 Sound Technology, Inc. 1400 Dell Avenue, Campbell, CA 95008, USA.
40. WaveLab: Program by Ph. Goutier. Version 2.1. Copyright © 1995-1998 Steinberg.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

Лариса Тараненко – кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри теорії, практики та перекладу англійської мови Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут».

Наукові інтереси: енергетичні аспекти просодичної організації текстів малої форми.

УДК 811.11

РЕФОРМА ОРФОГРАФІЇ НІМЕЦЬКОЇ МОВИ: НАПИСАННЯ СЛІВ РАЗОМ ТА ОКРЕМО

Тетяна ХОМЕНКО (Кіровоград, Україна)

У статті розглядаються питання орфографії німецької мови. Характеризується один із важливих аспектів орфографічної реформи 1996 р.: зміни у правилах написання німецьких слів разом та окремо, а саме сполучення іменників та дієслів, сполучення двох дієслів у різних формах, написання дієслова з прикметниками, дієприкметниками та прислівниками, випадки написання самостійних та службових частин мови в одному словосполученні. Обмірковується доцільність реформування правил окремого та злитого написання слів німецької мови.

Ключові слова: орфографія німецької мови; орфографічна реформа 1996 р.; написання німецьких словосполучень; написання німецьких слів разом та окремо; сполучення іменників та дієслів; сполучення дієслів; доцільність реформування орфографічних правил.

The article focuses on the orthography questions of the German language. One of the important aspects in the 1996 orthographical reform is characterized, such as changes in the rules of writing German words together and separately, namely the combination of nouns and verbs, verbs in a combination of two different forms, writing of verbs with adjectives, participles and adverbs, cases of writing of notional and functional parts of speech in one phrase. The expediency of reforming the rules of the separate and the fusion spelling of German words is considered.

Key words: German orthography; 1996 orthographical reform; writing of German phrases; spelling of German words together and separately; combination of nouns and verbs; verb combinations; expediency of reform spelling rules.

У працях Дудена [1: 54] зазначено, що мова та мовлення можуть мати усну та писемну форму. Усний варіант є акустичним феноменом, писемний – візуальним. Усне мовлення ситуативно обумовлене – і мовець, і слухач беруть участь в одній і тій самій мовленнєвій ситуації. Мовець під час акту комунікації може контролювати розуміння слухача і, по можливості, покращувати своє мовлення, щоб партнер зрозумів його якнайкраще. Відносини між партнерами мають вплив на комунікативну ситуацію. Комунікація означає встановлення зв'язків, їх укріплення, розвиток або розрив.

Усне мовлення завжди обумовлювалося комунікативною ситуацією. Розмовна мова є більш стародавньою, ніж писемна мова, а також історично вважається буденною.

За Дуденом [1: 55] відносини між автором та читачем у писемній мові не є прямими. Написаний текст повинен у всіх ситуаціях бути зрозумілим для читача, тому що, зазвичай, автор тексту не присутній у життєвих ситуаціях і не може безпосередньо спілкуватися із читачем-партнером, як це можливо в усному мовленні. На противагу усній мові, яка має швидкоплинний характер, писемна мова може бути вічною. Тому при написанні є головним – передача інформації, а не порозуміння між мовцями-партнерами.

Опанування письмовими текстами передбачає оперування певною лінгвістичною інформацією. Звуки та літери мають бути приведені у відповідність у свідомості читача. Вміння писати передбачає не просто відтворювати писемні знаки, а правильно їх застосовувати. Форми слів мають, зазвичай, тільки один варіант написання.

Для німецької мови та німецького правопису існують встановлені правила [1: 57]. Хеллер стверджує [7] норми правопису є дуже важливими для мовної спільноти, оскільки писемна мова має за мету зберегти мовні висловлювання протягом існування та розвитку суспільства. Вимог до писемної мови висувається більше, ніж до усної.

Німецька мова, як і всі інші мови, має певну систему правил, за якими належить вживати слова на письмі. Ці правила є однаковими та обов'язковими для всіх, хто пише тексти німецькою мовою. Цими діючими правилами встановлюються рамки німецької орфографії (правопису). З